

Yttrande över remiss, Slutbetänkande (SOU 2022:6) Hälso- och sjukvårdens beredskap - struktur för ökad förmåga

ETT SYSTEM FÖR EN BÄTTRE BEREDSKAP

Utredningen föreslår att det ska införas nya planeringsbestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen. Planeringsbestämmelserna innebär att regioner vid planering av hälso- och sjukvård särskilt ska beakta behovet av beredskap för att hantera händelser som medför ett stort antal skadade eller sjuka, katastrofer samt andra händelser som allvarligt kan inverka på regionens förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter att erbjuda vård enligt hälso- och sjukvårdslagen. Planeringsbestämmelserna ska tydliggöra att regioner och kommuner vid sin planering särskilt ska beakta behovet av gemensam planering för att säkerställa en sammanhängande vårdkedja såväl i vardag som vid katastrof eller höjd beredskap. Regionen Västernorrland välkomnar ett förtydligande i hälso- och sjukvårdslagen då det blir tydligare vilken beredskap hälso- och sjukvården ska ha utifrån de beskrivna händelserna.

Utredningen föreslår att det ska införas en ny definition av katastrof. Med katastrof avses ”en situation i hälso- och sjukvården där resurserna är otillräckliga för att utföra vård som inte kan anstå med normala kvalitetskrav och där det inte heller är möjligt att inom kort tillföra de nödvändiga resurserna”. I nuvarande bestämmelser ska regioner planera sin hälso- och sjukvård så att en katastrofmedicinsk beredskap upprätthålls. Förslaget på ny definition trycker på att regioner ska planera för andra händelser än bara för sådana där en katastrofmedicinsk beredskap behövs. Region Västernorrland stöder utredningens förslag om en bredare definition av katastrof. Detta eftersom katastrof är sammankopplat med katastrofmedicin och därmed inte naturligt inkluderar andra händelser som allvarligt kan inverka på regionens förutsättningar att fullgöra sina skyldigheter att erbjuda vård enligt hälso- och sjukvårdslagen.

Det ska införas bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen som innebär att kommuner och regioner ska vara skyldiga att följa planeringsanvisningar för totalförsvarets hälso- och sjukvård och utföra de särskilda åtgärder för sådan hälso- och sjukvård som staten har bestämt. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ska besluta om sådana planeringsanvisningar och särskilda åtgärder. Region Västernorrland ställer sig positiv till att det införs en skyldighet att följa planeringsanvisningarna, eftersom det bör medföra att planeringanvisningarna blir mer specifika, vilket är något som regionerna efterfrågat.

Utredningens förslag om att inrätta ett beredskapsråd vid Socialstyrelsen, tillstyrks av Region Västernorrland och delar utredningens bedömning att det vid omfattande händelser med många skadade eller sjuka, katastrofer och krig finns ett stort behov av samordning på hälso- och sjukvårdsområdet mellan statliga myndigheter och kommuner och regioner.

SKYLDIGHET ATT LÄMNA HJÄLP

Utredningen föreslår att det ska införas bestämmelser i hälso- och sjukvårdslagen som innebär att om en kommun eller region drabbats av en katastrof ska andra kommuner och regioner vara skyldiga att lämna hjälp. En kommun eller region ska inte vara skyldig att lämna hjälp om den själv har drabbats av en katastrof eller inom överskådlig tid kan antas bli drabbad av en sådan. Kommuner och regioner ska trots vad nu sagts vara skyldiga att lämna hjälp till andra kommuner eller regioner som har avsevärt sämre förutsättningar att utföra vård som inte kan anstå. Utredningen trycker på att hjälpen ska vara frivillig i första hand men i händelser där frivilligheten inte räcker för att stödja en region eller kommun i katastrof behövs, vilket Region Västernorrland stödjer, bestämmelser som tydliggör skyldigheten att hjälpa. Det finns en oklarhet i om regioner och kommuner förväntas hjälpa varandra eller om regioner endast ska hjälpa regioner och vice versa. Här behövs ett förtydligande. Region Västernorrland vill betona vikten av att när skyldigheten att lämna hjälp träder in ska ärendet hanteras med skyndsamhet hos de kommuner och regioner som ska lämna hjälp.

En bestämmelse om skyldighet att hjälpa innebär ett ingrepp i det kommunala självstyret, men det sker i ett läge där enskilda kommuner och regioner inte längre kan skydda människors liv och hälsa. Region Västernorrland anser att det klart och tydligt

ska framgå att när staten fattar beslut att en kommun eller region ska lämna hjälp vid en katastrof är det en absolut sista utväg när de inte själva kan lösa hjälpbehoven på egen hand. Det innebär att det i bestämmelsen ska framgå att när staten ingriper i det kommunala självstyret kan det inte bli fråga om att ett utkrävande av ansvar hos hjälplämnande kommuner eller regioner för de följder som ett sådant beslut får. I en sådan situation ska ansvarsutkrävandet riktas mot regeringen eller den statliga myndighet som har fattat beslut om hjälp.

FÖRSTÄRKNINGSRESURSER

Region Västernorrland håller med om att regionerna bör åläggas en skyldighet att rapportera in vilka förstärkningsresurser för hälso- och sjukvård de förfogar över, var dessa är placerade och vilken kapacitet de har. Socialstyrelsen ansvarar för en nationell sammanställning av dessa förstärkningsresurser inklusive statliga förstärkningsresurser. Förstärkningsresurser behöver även definieras vilka som är möjliga att omfördela och vem som har mandat att omfördela dessa.

PREHOSPITAL AKUTSJUKVÅRD OCH TRANSPORTER

Region Västernorrland delar utredningens uppfattning att belastningen på sjuktransporter i krig kommer att bli stor och behöver förstärkas, särskilt län med stora avstånd mellan vårdinrättningar. Region Västernorrland ser positivt på att Socialstyrelsen i samverkan med regionerna och Försvarsmakten ska ta fram förslag till hur en modern nationell förstärkningsorganisation för sjuktransporter vid fredstida kriser och krig ska utformas.

FINANSIERING

Den sammantagna bedömning som görs i slutbetänkandet är att utredningens förslag inte medför nya krav på kommuner och regioner som kräver finansiering utan förtydligar existerande ansvar som åligger kommuner och regioner redan i dag. Det finns dock oklarheter kring finansieringsansvaret mellan staten och regionerna gällande krisberedskap och höjd beredskap. Staten har tydliggjort att planeringen för höjd beredskap ska vila på planeringen för krisberedskap. Det finns en otydlighet mellan när planeringen för krisberedskap övergår till planering för höjd beredskap och därmed oklarheter i vem som ska betala för vad som behöver klargöras.

UTBILDNING

Region Västernorrland välkomnar utredningens förslag om att ämnet katastrofmedicin ska införas redan i grundutbildningen för läkare och sjuksköterskor. Hälso- och sjukvårdspersonal behöver ha grundläggande förståelse för katastrofmedicin och vilka principer som styr prioriteringar vid en större olycka eller antagonistisk händelse.

REGION VÄSTERNORRLAND

Glenn Nordlund
Regionstyrelsens ordförande

Åsa Bellander
Regiondirektör